

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/70/2024
Identifikačné číslo spisu:	2322201626
Dátum vydania rozhodnutia:	28.04.2026
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Vladík
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:2322201626.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1/ L. N., narodená XX. C.Ú. XXXX, H., H. X, 2/ N. L.B., narodený XX. C. XXXX, T., L. XXX, 3/ G. L., narodený XX. G. XXXX, D., Š.E. XXXX/X, 4/ G. L., narodený XX. G. XXXX, T., L. XXX, 5/ N. Š., narodená XX. N. XXXX, R., R. XX, 6/ K. A., narodená XX. C. XXXX, U.M. (R.), H. H. X, F., 7/ D. L., narodený XX. C. XXXX, T., L. XXX, všetci zastúpení: Hudzík & Partners s.r.o., so sídlom Poprad, Mnoheľova 830/15, IČO: 47 251 654, proti žalovanej: C. D., narodená XX. K. XXXX, Š., Š. XXX/XXX, zastúpená: advokátskou kanceláriou TAKÁČ LEŠAL s.r.o., so sídlom Sereď, Námestie republiky 4466/11, IČO: 54 511 071, o určenie neplatnosti listiny o vydedení a závetu, vedenom na Okresnom súde Galanta pod sp. zn. 35C/22/2022, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 30. októbra 2023 sp. zn. 22Co/12/2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 30. októbra 2023 sp. zn. 22Co/12/2023 a rozsudok Okresného súdu Galanta z 07. decembra 2022 č.k. 35C/22/2022-95 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Galanta na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Galanta (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom zo dňa 07. decembra 2022 č.k. 35C/22/2022-95 zamietol žalobu žalobcov a uložil im povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalovanej náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobcovia sa svojou žalobou, po pripustení jej zmeny súdom, domáhali určenia, že listina o vydedení zo dňa 28. novembra 1996 spísaná formou notárskej zápisnice na Notárskom úrade JUDr. Štefana Siskoviča, so sídlom v Poprade pod sp. zn. N 227/1996, NZ 227/1996, NCR za 6089/2002 poručiť N. L., nar. XX. K. XXXX, zomr. XX. W.A. XXXX je neplatná, pretože dôvody, ktoré sú uvádzané v listine o vydedení nie sú pravdivé a určenia, že závet spísaný dňa 28. novembra 1996 formou notárskej zápisnice na notárskom úrade JUDr. Štefana Siskoviča v Poprade pod sp. zn. N 227/1996, NZ 227/1996 NCR za 6089/2002 poručiť N. L., nar. XX. K. XXXX, zomr. XX. W. XXXX je neplatný v časti, v ktorej nebolo rešpektované právo žalobcov v zmysle § 479 Občianskeho zákonníka. Z vykonaného dokazovania mal súd prvej inštancie za preukázané, že

menovaný poručník spísal u notára uvedené právne úkony, ktorými vydedil pre prípad svojej smrti svoje deti - žalobcov z dôvodu, že všetky deti sa o neho prestali zaujímať po roku 1989, po tom, ako bol právoplatne rozvedený s bývalou manželkou, určil, že dôsledky vydedenia jeho detí sa vzťahujú aj na ich potomkov a pre prípad svojej smrti odkázal všetok svoj hnuteľný a nehnuteľný majetok svojej priateľke C. D. - žalovanej. Následne po smrti poručníka v jeho dedičskej veci Okresný súd Galanta, prostredníctvom notárky-súdnej komisárky JUDr. Olgy Melišikovej, PhD., uznesením zo dňa 09. septembra 2021 č.k. 15D/16/2021-54, Dnot 230/2021 rozhodol o prerušení konania o dedičstve a súčasne odkázal žalobcov, aby v lehote 60 dní podali žalobu na Okresný súd Galanta o určenie, že sú dedičmi po poručníkovi, a to z dôvodu, že dedičské právo závisí od riešenia skutkového sporu, keď dedičia zo zákona tvrdia, že zákonný dôvod vydedenia neuznávajú a v osobitnom súdnom konaní budú preukazovať jeho neexistenciu. Podľa prvoinštančného súdu tak notárka vymedzila spornú právnu skutočnosť, ktorá mala byť obsiahnutá v žalobnom petite. Napriek tomu žalobcovia takúto žalobu nepodali, ale na súd sa obrátili so žalobou o určenie neplatnosti listiny o vydedení a určenie neplatnosti závetu v časti týkajúcej sa žalobcov. Takto podaná žaloba nie je žalobou o určenie právnej skutočnosti podľa § 194 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok, v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“), pretože neobsahuje určenie konkrétnej spornej skutočnosti (skutkovej otázky). V časti určenia neplatnosti závetu vo vzťahu k jednotlivým žalobcom bola táto žaloba zároveň podaná po uplynutí notárkou stanovenej lehoty 60 dní od právoplatnosti uznesenia o prerušení dedičského konania. Podaná žaloba tak z pohľadu § 137 písm. d) zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok, v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) nie je procesne prípustnou a preto súd žalobu bez ďalšieho zamietol.

3. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov tento rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej priznal voči žalobcom nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

4. Na odôvodnenie rozhodnutia uviedol, že rozsudok súdu prvej inštancie je vecne správny. V predmetnej veci nepochybne ide o žalobu vyvolanú sporom o dedičské právo, ktorý vznikol v priebehu konania o dedičstvo po poručníkovi - otcovi žalobcov. Procesná prípustnosť žaloby vyvolanej sporom o dedičské právo vyplýva z ustanovenia § 194 CMP, keď žalobný návrh je vymedzený priamo uznesením dedičského súdu. V preskúmvanej veci dedičský súd uznesením v zmysle § 194 ods. 1 CMP odkázal žalobcov na podanie žaloby, pričom výslovne vymedzil žalobný návrh (petit) tak, aby žalobcovia podali žalobu o určenie, že sú dedičmi po poručníkovi. Dedičský súd tak vo svojom uznesení vymedzil spornú skutočnosť - „či sú žalobcovia dedičmi po poručníkovi“ a pripustil tak žalobu, ktorou bolo potrebné vyriešiť uvedenú spornú skutočnosť v sporovom konaní. Procesne prípustná by teda bola len žaloba v znení určenom výrokom uznesenia dedičského súdu. Keďže žalobcovia takto nepostupovali a svojou žalobou sa domáhali určenia neplatnosti listiny o vydedení a neplatnosti závetu v časti, v ktorej nebolo rešpektované ich právo v zmysle § 479 Občianskeho zákonníka, nejde o žalobu podľa § 194 ods. 1 CMP, ale o žalobu o určenie neplatnosti právnych úkonov, ktorá podlieha režimu ustanovenia § 137 CSP a bolo preto dôvodné skúmať, či ide o prípustnú žalobu v zmysle tohto zákonného ustanovenia. V tomto prípade ide nepochybne o žalobu o určenie právnej skutočnosti podľa § 137 písm. d) CSP, pričom prípustnosť takejto žaloby musí vyplývať z osobitného predpisu. Prípustnosť žaloby o určenie neplatnosti listiny o vydedení ani závetu zo žiadneho osobitného predpisu nevyplýva a preto ide o procesne neprípustnú žalobu a súd prvej inštancie ju ako takú správne zamietol.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia (ďalej aj ako „dovolatelia“) dovolanie, ktoré odôvodnili podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP a navrhli, aby dovolací súd rozsudky odvolacieho súdu i súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

6. Dovolatelia uviedli, že otázka formulovaná dedičským súdom-notárom v uznesení zo dňa 9. septembra 2021 - že žalobcovia sú dedičmi po poručníkovi, nie je spornou skutkovou otázkou, ale otázkou právnou. Keďže pri šetrení dedičstva sa zistilo, že spornou skutkovou otázkou je, že „dedičia neprejavujú o mňa skutočný a opravdivý záujem, ktorý by mali ako moji potomkovia o mňa prejavovať“, mal notár žalobcov odkázať na podanie žaloby o určenie existencie, resp. neexistencie opravdivého

záujmu potomka o poručiť a nie o určenie, že žalobcovia sú dedičmi. Ak žalobcovia podali žalobu o určenie neplatnosti závetu a listiny o vydedení, sledovali tým rovnaký cieľ, teda že aj v ich prospech svedčí dedičské právo. Ak takto dedičský súd spornú skutkovú otázku neformuloval podľa názoru žalobcov, títo mohli podať určovaciu žalobu podľa § 137 písm. c) CSP, pričom na podaní takejto žaloby majú žalobcovia naliehavý právny záujem, pretože ich dedičské právo je neisté. Dovolatelia poukázali na to, že Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/35/2019 konštatoval, že predmetom civilného procesu je procesný nárok, ktorý je tvorený predmetom nároku (petitom) a základom nároku, ktorý tvoria právne významné skutočnosti, na ktorých sa zakladá žalobný návrh. Účelom civilného procesu je spory riešiť (rozhodovať ich) a prinášať spravodlivosť, a nie ich odmietať (teda nesúdiť) cez rôzne arbitrárne procedurálne rituály. Sudca by sa vždy mal v prvom rade zaoberať materiálnym predmetom sporu, lebo len preto sa vec dostala na súd, aby sa rozhodlo o hmotnom práve. Z obsahu žaloby v tejto veci vyplýva, čoho sa žalobcovia domáhajú a k čomu smerujú dokazovanie a preto mohol súd prvej inštancie rozhodnúť tak, že žalobcovia sú dedičia, aj keď formulovali petit tak, že listina o vydedení je neplatná, pretože je to to isté, ako keď účastník konania požaduje, aby súd rozhodol o neplatnosti kúpnej zmluvy, ale súd vo svojom rozhodnutí rozhodne, že je vlastníkom veci. Ak by petit žaloby znel tak, ako to určil dedičský súd alebo tak, ako to formulovali žalobcovia, záver by bol rovnaký, nakoľko v oboch konaniach by sa preukazovali a dokazovali tie isté skutočnosti a to, či v čase spísania závetu tu existovali skutočnosti, ktoré sú uvedené v hypotéze ustanovenia § 469a Občianskeho zákonníka. Teda sleduje sa podanou žalobou ten istý cieľ, a to odstránenie spornosti dedičského práva v prospech potomkov (žalobcov). Meritórne rozhodnutie vo veci by odstránilo stav právnej neistoty zákonných dedičov v otázke ich dedičského práva a následne ich dedičských nárokov. Rozhodnutie vo veci by následne nevyvolalo ďalší iný spor a notár v rámci prejednávania dedičstva by mal sporné skutočnosti vyriešené. Ak sa teda odvolací súd stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že procesne prípustnou žalobou bola len žaloba v znení určenom dedičským súdom, nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobcom, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP).

7. Dovolatelia ďalej uviedli, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti neriešil právne otázky: 1. Či žalobca je povinný formulovať otázku iba tak, ako ju vymedzil dedičský súd vo svojom rozhodnutí? 2. Či žalobca v prípade, že tak neurobí, má daný naliehavý právny záujem na určení neplatnosti listín žalobou podľa § 137 písm. c) CSP, ak takéto určenie smeruje k vyriešeniu spornosti o dedičské právo zákonných dedičov a tvorí pevný základ pre konečné vyriešenie dedičského práva v dedičskom konaní? Odvolací súd v napadnutom rozhodnutí uviedol právny názor, že žalobcovia sa nemôžu odchýliť svojim petitom od petitu, ktorý uviedol vo svojom uznesení dedičský súd. Toto právne posúdenie je podľa dovolateľov nesprávne, pretože zo znenia § 194 CMP nevyplyva, aby svoj žalobný návrh musel žalobca formulovať presne tak, ako ho vymedzil notár. Z citovaného ustanovenia vyplýva, že ten z dedičov, ktorého právo je menej pravdepodobné, uplatnil určenie spornej skutočnosti na súde žalobou. Podľa dovolateľov teda môže žalobca formulovať spornú otázku a žalobný petit aj inak, ako to vymedzil dedičský súd, ak je z neho zrejmé, čoho sa domáha a konečný výsledok tohto konania bude mať vplyv na určenie dedičského práva, či už prospech alebo neprospech zákonných alebo závetných dedičov. Dovolatelia majú za to, že aj keď žalobný návrh nebol formulovaný tak, ako ho vyjadril dedičský súd, ale iným spôsobom, sú toho názoru, že svojim návrhom žiadali, aby bolo rozhodnuté o ich dedičskom práve, ako o práve hmotnom. Preto mal súd povinnosť skúmať, či nemôže vec rozhodnúť, ak je zo strany žalobcov podaný iný typ žaloby, ale sledovaný bol rovnaký cieľ.

8. K dovolaniu žalobcov sa vyjadrila žalovaná, podľa ktorej je napadnutý rozsudok odvolacieho súdu vecne správny a dostatočne odôvodnený, má oporu v medziach rozumného a prípustného výkladu zákona a nie je arbitrárny ani svojvoľný. Navrhla preto dovolanie žalobcov zamietnuť.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP dospel k záveru, že dovolanie

žalobcov je prípustné a aj dôvodné, preto bolo potrebné rozsudok odvolacieho súdu aj súdu prvej inštancie zrušiť (§ 449 ods. 1 a 2 CSP) a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

10. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

11. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces. Takýto nesprávny procesný postup súdu môže spočívať predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

13. Dovolatelia prípustnosť svojho dovolania v zmysle § 420 písm. f) a teda porušenie práva na spravodlivý proces videli v tom, že konajúce súdy nižších stupňov sa odmietli meritórne zaoberať ich žalobou, a túto ako procesne neprípustnú zamietli, pretože dovolatelia svoju žalobu formulovali ako žalobu o určenie neplatnosti listiny o vydedení, pretože dôvody, ktoré sú uvádzané v listine o vydedení nie sú pravdivé a určenia, že závet poručiteľa je neplatný v časti, v ktorej nebolo rešpektované právo žalobcov v zmysle § 479 Občianskeho zákonníka, čo je v rozpore s tým, akú žalobu uložil podať žalobcom dedičský súd (o určenie, že žalobcovia sú dedičmi po poručiťovi) a preto nejde o žalobu podľa § 194 ods. 1 CMP ale o žalobu o určenie neplatnosti právnych úkonov, ktorej prípustnosť z § 137 písm. d) CSP nevyplyva.

14. Podľa § 137 písm. d) CSP žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu.

15. Podľa § 194 ods. 1 CMP ak rozhodnutie o dedičskom práve závisí od zistenia sporných skutočností, odkáže súd uznesením po márnom pokuse o zmier toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby určenie spornej skutočnosti uplatnil žalobou. Na podanie žaloby určí lehotu, ktorá nesmie byť kratšia ako jeden mesiac.

16. V zmysle citovaného § 194 ods. 1 CMP ak rozhodnutie sporu o dedičské právo (ak niekto pred potvrdením nadobudnutia dedičstva tvrdí, že je dedičom, a popiera dedičské právo iného dediča, ktorý dedičstvo neodmietol), ktorý vznikol počas konania o dedičstve, závisí od posúdenia spornej skutkovej otázky, postupuje dedičský súd (notár ako súdny komisár) tak, že uznesením, po márnom pokuse o zmier, toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné odkáže, aby určenie spornej skutočnosti uplatnil žalobou, na podanie ktorej určí zároveň lehotu, nie kratšiu ako jeden mesiac. Úlohou dedičského súdu je identifikovať spornú skutočnosť, pričom túto identifikáciu je potrebné vykonať tak, aby predmetom konania o žalobe bola (ak je to možné) výlučne otázka skutková, a nie otázka, ktorá zahŕňa aj právne posúdenie veci. Právne posúdenie sa má vykonať v konaní o dedičstve (v mimosporovom konaní). Dedičský súd vo výroku uznesenia podľa § 194 ods. 1 CMP, ktorým účastníka odkáže, aby určenie spornej skutočnosti uplatnil žalobou, formuluje žalobný petit, respektíve presne

uvedie, čoho sa má žalobca domáhať. Žaloba na určenie spornej skutočnosti podľa § 194 ods. 1 CMP je žalobou na určenie právnej skutočnosti v zmysle § 137 písm. d) CSP. (Smyčková, R., Števček, M., Löwy, A., Tomašovič, T. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 2. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2024. s. 719 - 723).

17. Z obsahu spisu dovolací súd zistil, že Okresný súd Galanta ako dedičský súd prostredníctvom notárky JUDr. Oľgy Melišíkovej, PhD., poverenej v dedičskej veci súdom funkciou súdneho komisára, uznesením zo dňa 09. septembra 2021 č.k. 15D/16/2021-54, Dnot 230/2021 rozhodol o prerušení konania o dedičstve a súčasne odkázal žalobcov 1/ až 7/, aby v lehote 60 dní podali žalobu na Okresný súd Galanta o určenie, že sú dedičmi po poručiteľovi, a to z dôvodu, že dedičské právo závisí od riešenia skutkového sporu, keď dedičia zo zákona tvrdia, že zákonný dôvod vydedenia neuznávajú a v osobitnom súdnom konaní budú preukazovať jeho neexistenciu. Dôvodom vydania rozhodnutia bola skutočnosť, že žalobcovia 1/ až 7/ ako do úvahy pripadajúci dedičia prvej zákonnej dedičskej skupiny neuznali za platné právne úkony listiny o vydedení a závetu, podľa ktorých boli žalobcovia poručiteľom vydedení z dôvodu, že oňho neprejavovali skutočný a opravdivý záujem, ktorý by ako jeho potomkovia oňho mali prejavovať a poručiteľ ustanovil za jedinú univerzálnu závetnú dedičku C. D. (tu žalovanú).

18. Žalobcovia po vydaní uvedeného uznesenia dedičského súdu podali na Okresný súd Galanta žalobu o určenie, že listina o vydedení zo dňa 28. novembra 1996 spísaná formou notárskej zápisnice na Notárskom úrade JUDr. Štefana Siskoviča, so sídlom v Poprade pod sp. zn. N 227/1996, NZ 227/1996, NCR za 6089/2002 poručiteľa N. L., nar. XX. K. XXXX, zomr. XX. W. XXXX je neplatná, pretože dôvody, ktoré sú uvádzané v listine o vydedení, nie sú pravdivé. Túto svoju žalobu v priebehu konania za súhlasu súdu zmenili-rozšírili o určenie, že závet spísaný dňa 28. novembra 1996 formou notárskej zápisnice na notárskom úrade JUDr. Štefana Siskoviča v Poprade pod sp. zn. N 227/1996, NZ 227/1996 NCR za 6089/2002 poručiteľa N. L., nar. XX. K. XXXX, zomr. XX. W. XXXX je neplatný v časti, v ktorej nebolo rešpektované právo žalobcov v zmysle § 479 Občianskeho zákonníka.

19. Z uvedeného podľa dovolacieho súdu vyplýva, že v danom prípade dedičský súd nepostupoval v súlade s § 194 ods. 1 CMP. Dedičský súd konajúci prostredníctvom súdneho komisára mal pri spore dedičov o dedičské právo posúdiť dôvody, pre ktoré žalobcovia neuznali za platnú listinu o vydedení a identifikovať spornú skutočnosť, na ktorej boli ich námietky založené. Keďže predmetom konania, na iniciovanie ktorého mali byť žalobcovia dedičským súdom odkázaní, môžu byť len otázky skutkové, mal správne dedičský súd, s ohľadom na formuláciu dôvodov vydedenia žalobcov poručiteľom, žalobcov odkázať na podanie žaloby o určenie, že nie sú dané dôvody vydedenia uvedené v listine o vydedení. Dedičský súd takto nepostupoval a žalobcov odkázal na podanie žaloby o určenie, že sú dedičmi poručiteľa, teda na podanie žaloby o určenie skutočnosti, ktorú si mal, po odstránení spornosti skutkových dôvodov vydedenia žalobcov poručiteľom v osobitnom súdnom sporovom konaní, vyriešiť sám. Takýto postup zodpovedá predchádzajúcej právnej úprave v Občianskom súdnom poriadku (zákon č. 99/1963 Zb.), v zmysle ktorej platilo, že ak rozhodnutie o dedičskom práve závisí od zistenia sporných skutočností, odkáže súd uznesením po márnom pokuse o zmier toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby svoje právo uplatnil žalobou (§ 175k ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku). Súdna prax za tejto právnej úpravy pripúšťala, aby pri spore o dedičskom práve bola osoba odkázaná na podanie žaloby o určenie, že je dedičom, resp. že niekto iný dedičom nie je. Od 01. 07. 2016, kedy nadobudol účinnosť nový procesný predpis upravujúci aj súdne konanie o dedičstve - Civilný mimosporový poriadok, však platí, že pri spore o dedičstvo musí byť osoba, ktorej dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné odkázaná dedičským súdom na podanie žaloby o určenie spornej skutočnosti, z ktorej spor o dedičské právo vyplýva (tu existencia dôvodu vydedenia uplatneného poručiteľom v listine o vydedení) a v závislosti od výsledku takéhoto sporového konania si dedičský súd sám musí zodpovedať právnu otázku, kto je alebo nie je dedičom poručiteľa.

20. Dovolací súd sa nestotožňuje s argumentáciou súdov nižších inštancií v tejto veci, ktoré uviedli, že keďže žalobcovia boli dedičským súdom odkázaní na podanie žaloby o určenie, že sú dedičmi po poručiteľovi, tak nimi podaná žaloba, ktorou sa domáhali určenia neplatnosti listiny o vydedení a neplatnosti závetu nie je žalobou podľa § 194 ods. 1 CMP a teda nie je procesne prípustná podľa § 137

písm. d) CSP.

21. Ako už bolo vyššie uvedené, ani žaloba o určenie, že žalobcovia sú dedičmi poručiteľa, na podanie ktorej žaloby boli žalobcovia dedičským súdom odkázaní, nie je žalobou podľa § 194 ods. 1 CMP, pretože jej predmetom nie je vyriešenie spornej skutkovej okolnosti, na ktorej je založený spor o dedičské právo, teda vyriešenie otázky, či žalobcovia o poručiteľa prejavovali skutočný a opravdivý záujem, ktorý ako jeho potomkovia mali prejavovať, ale vyriešenie právnej otázky dedičského práva (kto je a kto nie je dedičom poručiteľa), ktorú si dedičský súd po vyriešení sporných skutkových otázok môže a má vyriešiť sám.

22. Ak teda dedičský súd nesprávne postupoval tak, že žalobcov odkázal na podanie žaloby na určenie, že sú dedičmi poručiteľa, nič žalobcom nebránilo, aby petit takejto žaloby formulovali aj ako určenie, že listina o vydedení, resp. závet poručiteľa sú neplatné. Ako totiž uviedol dovolací súd vo svojom rozsudku zo dňa 28. marca 2018 sp. zn. 6Cdo/54/2017 určenie, či závet (listina o vydedení) je alebo nie je platný, je súčasne určením existencie či neexistencie tohto závetu (listiny o vydedení), a teda jedným z predpokladov pre posúdenie, či určitá osoba je alebo nie je dedičom poručiteľa.

23. Nesprávny procesný postup súdu, resp. v tomto prípade súdneho komisára nemôže ísť na ujmu účastníka konania domáhajúceho sa svojho práva. Ak boli žalobcovia nesprávne odkázaní na podanie žaloby o určenie, že sú dedičmi poručiteľa, je nutné ich žalobu o určenie, že listina o vydedení, prípadne závet poručiteľa sú neplatnými právnymi úkonmi považovať za žalobu, ktorou sa domáhajú v zmysle odkazu dedičského súdu určenia svojho dedičského práva a teda za žalobu, na podanie ktorej boli dedičským súdom odkázaní podľa § 194 ods. 1 CMP. Ich žaloba je preto procesne prípustná podľa § 137 písm. d) CSP, keď ide o žalobu na určenie právnej skutočnosti, ktorá vyplýva z osobitného zákona. Príliš formalistický a reštriktívny výklad bez zohľadnenia špecifických osobitostí prejednávaneho prípadu uplatnený v tejto veci súdmi nižších inštancií viedol k odmietnutiu prístupu k súdu, ktorý tvorí imanentnú zložku práva na spravodlivé súdne konanie.

24. Dovolací súd tak dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu zisteného pochybenia nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

25. Vzhľadom na vadu zmätočnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu dovolací súd nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie žalobcov týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia veci (uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP). Rozhodovacia prax dovolacieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (napríklad 4Cdo/263/2013, 1Cdo/166/2017, 3Cdo/35/2023).

26. V ďalšom konaní sú súd prvej inštancie i odvolací súd viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

27. O náhrade trov dovolacieho konania a náhrade trov pôvodného konania rozhodne súd prvej inštancie (§ 453 ods. 3 CSP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.